

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Tämä on rinnakkaistallenne. Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat saattavat poiketa alkuperäisestä julkaisusta.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Putkiranta, A. (2020). "Haastavat mittarit - raastavat mittarit". *Stoori*, vol 1, s. 29.

”Haastavat mittarit - raastavat mittarit”

Näin oheisen otsikon eräässä ammattilehdessä vuosia sitten. Se on paljon puhuva ja kertoo mittaamisen vaikeudesta sekä siihen suhtautumisesta. Oma väitöstutkimuksenikin oli osittain mittaamisesta ja eräs sen tulemista oli ”sitä saat, mitä mittaat” ja ”jollat tiedä missä olet, niin on sama, minne menet”.

Yleisesti tiedetään - sitä saat, mitä mittaat - aksiooman perusteella, että kun tavoite on annettu, niin sen suuntaan mennään etenkin, jos mukana on jonkin kokoinen insentiivi, rahallinen tai muuten houkutteleva. Toivottavaa onkin, että kun organisaatiotasoja alaspäin valuvan mittarin tavoite saavutetaan, niin se vie koko organisaatiota oikeaan suuntaan. Näin ei aina kuitenkaan ole. Väliin mahtuu paljon tulkkeja, jotka kuvittelevat, että heidän antamansa osatavoite on samansuuntainen kuin alkuperäinen. Ja kuinka väärässä he ovatkaan. Esimerkkejä on paljon.

Eräässä opiskelijaprojektissa annoin toimeksiannoksi kuvata jokin prosessi ja sen mittarit sekä kuinka ko. prosessia voidaan parantaa ja mikä olisi siihen paras mittari. Yksi ryhmä meni suurehkon pörssiyrityksen pieneen yksikköön, jossa he kuvasivat vastaanottoprosessin ja samalla kysyivät mitkä ovat prosessin tehokkuuden mittarit. Mittareita vaaditaan, jotta prosessia voidaan kehittää. Ja prosessilla tulee olla omistaja, joka on vastuussa prosessista. Muuten se ei kehity, kun kukaan ei vastaa siitä. Omistajan tulee olla yksi nimi - ei ryhmä. Opiskelijaprojektin tulemana oli hienosti Microsoft Visiolla laadittu prosessikuvaus sekä ko. yksikön antama mittaristo, joista keskeisenä oli hylkäysten lukumäärä. Se kertoi prosessin hyvydestä. Alenevilla tuloksilla. Herätin luokassa keskustelun: mikä on vastaanoton tarkoitus? Mitä tarkoittavat hylkäykset? Aika äkkiä opiskelijat oivalsivat, että hylkäykset eivät kerro mitään itse prosessista, vaan pääosin toimittajasta ja sen laadusta. Ja itse asiassa, mitä enemmän hylätään, niin sitä paremmin prosessi toimii - ei toisin päin. Vastaavia löytyy paljon.

Toinen löytämäni artikkeli otsikoitiin ”Asiantuntija antaa annostellen”. Liittyy myös mittaamiseen. Siinä tähtenä oli takavuosisen seiväshyppääjäsuuruus Sergei Bubka, joka tuli kuuluisaksi siitä, että nosti rimaa aina yhden sentin, teki maailmanennätyksen ja kuittasi sillä suuret dollaripohjaiset bonukset. Hän oli suvereeni alallaan. Kun bonusplani oli annettu, hän pelasi sen mukaan. Teki maailmanennätyksen useita (kymmeniä?) kertoja, kun kukaan muu ei uhannut ja säännöt olivat samat kaikille. Maailmanennätys riitti, oli se millä marginaalilla tahansa. Sitä saat, mitä mittaat. Kun tavoite annetaan, se saavutetaan, etenkin jos siinä on rahaa tms. palkkio mukana.

Viime aikoina on keskusteltu julkisuudessa mm. (ammatti)korkeakoulujen laadusta ja opetuksesta. Ja mittaamisesta. Mitataanko ja mitä mitataan. Ja toisaalta, että sitä saa mitä mittaa. Opetusministeriön (OKM) avustusmittarit ovat muuttuneet vuosien saatossa. Aluksi oli inputmittari eli kuinka moni aloittaa vuosittain. Sitten tuli outputmittari eli paljonko tehdään opintopisteitä ja mikä on valmistuneiden määrä. Ja nyt viimeksi se, että vain valmistuneiden määrä ratkaisee. Ja tämän takia on alkanut keskustelu. Johto väittää, että laatu on hyvä ja mikään ei ole muuttunut. Opiskelijat ja opettajat kertovat toista tarinaa. Hylkäyksiä ei enää tule ja kaikki valmistuvat. Mikä on totuus? Raha tulee valmistuneista. Sen voi arvata. Palkkaa ei makseta rästitenttivalvonnasta. Miksi siis hylätä, jos se haittaa vain opettajaa. Sitä saa, mitä mittaa. YT-lyhenteitä on nähty liiankin kanssa, joten kannetaan oma korsi kekoon ja autetaan mitta-reiden saavuttamisessa - tuohan se rahaa taloon. Ja yritysjohto on tyytyväinen katsoessaan mittareita (joihin laatu ei kuulu). Kaikki hyvin. Kuten Boeingin 737 Max -koneessa. Mittarit näyttivät, että kaikki on hyvin, mutta kone sakkaa, kun oli väärin kalibroitu. ●

Antero Putkiranta
Riippumaton tutkija